
This is the **accepted version** of the journal article:

Mas Parera, Maria Teresa; Ribas Cortina, Júlia; Linde González, Ana. «Afavorir la comunicació i el llenguatge i detectar dificultats. Una experiència d'escola bressol : Una experiència a l'escola bressol». *Guix infantil*, Num. 105 (2020), p. 15-18

This version is available at <https://ddd.uab.cat/record/329453>

under the terms of the license.

AFAVORIR LA COMUNICACIÓ I EL LLENGUATGE I DETECTAR DIFICULTATS. UNA EXPERIÈNCIA D'ESCOLA BRESSOL

Mas, M.T; Ribas, J. i Linde, A.

L'escola bressol és un bon lloc per acompanyar els infants en el des-envolupament de la competència comunicativa i del llenguatge, i això permet detectar-ne els que pateixen possibles dificultats en aquest aspecte. Aquestes dificultats preocupen molt les famílies, que les viuen i les veuen com un hàndicap per a futurs aprenentatges importants en les etapes educatives següents. Els amoïna que l'infant no parli o no ho faci adequadament d'acord amb la seva edat cronològica, però als educadors i a les educadores d'escola bressol el que més ens preocupa és la manca de voluntat comunicativa. La comunicació va més enllà del llenguatge i es comença a desenvolupar molt abans que aquest, ja des del bressol, quan observem els nadons que s'interessen per les veus, les expressions facials i els moviments que fem les persones. Aquest interès va assentant les bases per crear la intenció comunicativa i a partir d'aquí s'aniran desenvolupant les primeres interaccions amb la persona adulta.

Paraules clau:

- comunicació i llenguatge
- llenguatges expressius
- joc en moviment
- conte

L'entrada de l'infant a l'escola bressol representa una obertura comunicativa important, perquè facilita una ampliació del bagatge lingüístic restringit de l'àmbit familiar. En aquest sentit, un dels valors que atorguem a l'escolarització primerenca és aquesta oportunitat comunicativa: el jardí d'infants brinda la possibilitat que emergeixi l'expressió a través dels diferents llenguatges (corporals, musicals, plàstics...), amb l'objectiu que la criatura aprengui a fer-se entendre i a emetre missatges comprensibles en col·laboració amb la família.

Com a escola creiem que l'educació ha de centrar els esforços a crear escenaris

i/o contextos de joc rics en materials –no sobre-estimulats–, perquè se’n pugui nodrir cada nen i cada nena. La diversitat d’experiències viscudes s’aniran relacionant entre elles i extrapolant a uns altres contextos de joc. Les vivències s’aniran connectant i seran més significatives. Des d’aquesta perspectiva creiem que la persona adulta ha d’afavorir la relació d’aquestes vivències. La persona adulta és un model lingüístic per a l’infant, un model a imitar que exercirà la funció de posar paraules a les accions, els comportaments i les emocions de les criatures, tot establint situacions que n’afavoreixin la consolidació, el perfeccionament i la generalització.

La nostra proposta vol contribuir a assentar les bases perquè les nenes i els nens compreguin i interpretin millor la informació que els proporciona l’entorn en el qual viuen. Ho fem relacionant vivències i utilitzant diferents llenguatges expressius perquè es converteixi en una experiència inoblidable i en un coneixement més integrat. Les famílies corroboren aquest coneixement, perquè manifesten que els infants parlen sobre el que han viscut a l’escola i relacionen els fets amb uns altres de viscuts en altres contextos fora de l’àmbit educatiu, i això posa de manifest que hi ha un aprenentatge significatiu en els processos de desenvolupament de la comunicació i del llenguatge.

QUÈ PRETENEM?

En el primer cicle les prioritats es concreten bàsicament en la comprensió i en la utilització progressiva que la criatura ha de fer del llenguatge oral. És quan descobreix l’emissió de sons elementals i quan imita la pronúncia de les primeres paraules. En aquesta edat tindrà l’oportunitat de manifestar verbalment accions, comportaments, sentiments i emocions de manera natural a través del joc; podrà promoure intencionadament situacions i experiències en què el llenguatge verbal sigui la via bàsica d’expressió i comunicació (no l’única), i manifestarà actituds d’atenció i escolta vers les comunicacions de l’altra gent.

COM HO FEM?

La nostra escola bressol fa una proposta educativa a través del joc. Iniciem els primers intercanvis comunicatius a través dels jocs de falda, que, a més d’enfortir

els vincles afectius entre infant i per-sona adulta, permeten descobrir i utilitzar el llenguatge corporal, verbal i musical. A través d'aquest llenguatge pròxim i interactiu els infants s'obren a comprendre les intencions i els missatges de les persones adultes, la qual cosa afavoreix el coneixement i la utilització progressiva de les normes que regeixen els intercanvis musicals i corporals. Jugant també convertim en joc situacions quotidianes que passen habitualment a l'aula (com ara un petit conflicte per aconseguir un objecte) per crear petites històries que transmetem de forma verbal i gestual: «Hi havia una vegada un nen que volia una pilota que tenia una altra nena i...». A partir d'un objecte que surt d'una petita capseta creem una història, una cantarella o una endevinalla. Els nens i les nenes s'emocionen amb l'activitat motriu perquè evolutivament necessiten moure's per conèixer. I, finalment, jugant ens endinsem en el món de la literatura infantil: els contes, els poemes, els *imatjaris* i els àlbums familiars. En el conte hem trobat un recurs per afavorir el desenvolupament de la comunicació i del llenguatge en els infants de 0-3 anys. Els contes emocionen i des de la neurociència es demostra que l'emoció és imprescindible per a l'aprenentatge. Quan es relaciona informació, l'aprenentatge es fa molt més efectiu, i si aquesta informació està associada amb l'emoció, s'obté un aprenentatge més significatiu.

Per tant, el conte, conjuntament amb el joc i l'activitat psicomotriu, són eines d'aprenentatge naturals, motivadores i significatives que constitueixen una via per al coneixement integral. Aquest moment i aquest context s'anomena «viure el conte». Aquesta proposta es planteja des d'una pedagogia activa, flexible i crítica que pondera el moviment per millorar el desenvolupament de les capacitats de l'infant. La proposta consta de dues fases:

- 1 Selecció, planificació i experimentació. Triem un conte que s'adapti a l'experiència de vida, als interessos i a les emocions que els infants senten en aquesta edat. A cada conte es crea un context ambiental que contribueix a involucrar-los en la història. Aquest context, a més, interrelaciona els continguts d'aquest amb distintes emocions, experiències i llenguatges en diferents sessions. Es deixa manipular i explorar els materials que apareixen en el conte i els infants els trien en funció dels seus interessos i/o de les seves necessitats.
- 2 Vivència, interiorització i verbalització. Es prepara l'aula amb els diferents materials

amb els quals s'ha interactuat durant el conte i es distribueixen per la sala per tal que els infants puguin vivenciar corporalment els diferents contextos que es narren en la història.

El conte, gràcies al llenguatge i al moviment, afavoreix el desenvolupament comunicatiu de les criatures. Ressaltem com les dimensions cognitiva, social i afectiva tenen un suport en la dimensió motriu, que és per a nosaltres l'eix transversal de totes les propostes educatives que oferim als infants a la nostra escola bressol. Creiem que és una experiència global que es realitza en un context determinat, però que s'obre a uns altres contextos on els infants també viuen unes altres experiències i troben connexions. Ells ho manifesten, per exemple, afirmant: «Mira: com el cistell del Patu-fet!» i les mestres reforcen aquestes connexions a l'espai exterior, per exemple a l'hort, dient: «Una col. Avui està més gran que l'altre dia. A veure si trobarem en Patufet. No, en Patufet no hi és, però hi ha enciams, mongetes...». A partir de l'observació i la documentació de les interaccions podem conèixer més a fons les necessitats comunicatives de cada infant i ajustar-nos-hi millor. Paral·lelament, a les famílies se'ls facilita una petita adaptació del conte (en format de butxaca) per tal que la criatura el pugui viure en un altre context. Això li permetrà transmetre les vivències de l'escola a l'àmbit domèstic i facilitarà que el projecte educatiu de l'escola sigui més proper a les famílies. En aquestes situacions moltes vegades són els infants els que relaten la història i hi van afegint les emocions, les necessitats i les intencions que han viscut i que volen compartir.

Quan intuïm dificultats que l'escola no pot atendre adequadament, contactem amb l'ESMEC, que és un servei municipal educatiu d'atenció i acompanyament a infants i a les seves famílies en els processos de desenvolupament, o amb l'EAP, per tal que en facin una valoració i indiquin com cal procedir, si s'ha de derivar o no al CREDA.

VALORACIÓ DE LA PROPOSTA

La màxima «No li ho expliquis, deixa-li-ho viure» resumiria la proposta centrada en la vivència dels infants a través del joc que afavoreix la interacció entre ells i dona l'oportunitat que sorgeixin diferents tipus de comunicació, de relació. Durant els anys de pràctica psicomotriu que hem desenvolupat hem pogut establir el lligam que existeix entre el cos i la ment. És a dir, un bon des-envolupament motriu en els primers anys de vida estableix les bases per a un bon desenvolupament cognitiu a posteriori que permeti fer emergir els processos comunicatius i de llenguatge. Posem a l'abast de les criatures més recursos expressius per utilitzar-los en diferents con-textos que afavoreixin la simbolització i el plaer sensoriomotriu en totes les diverses accepcions, cosa que permetrà que desenvolupin la creativitat a través del joc, alhora que en millorarà la competència i la seguretat motrius. •